

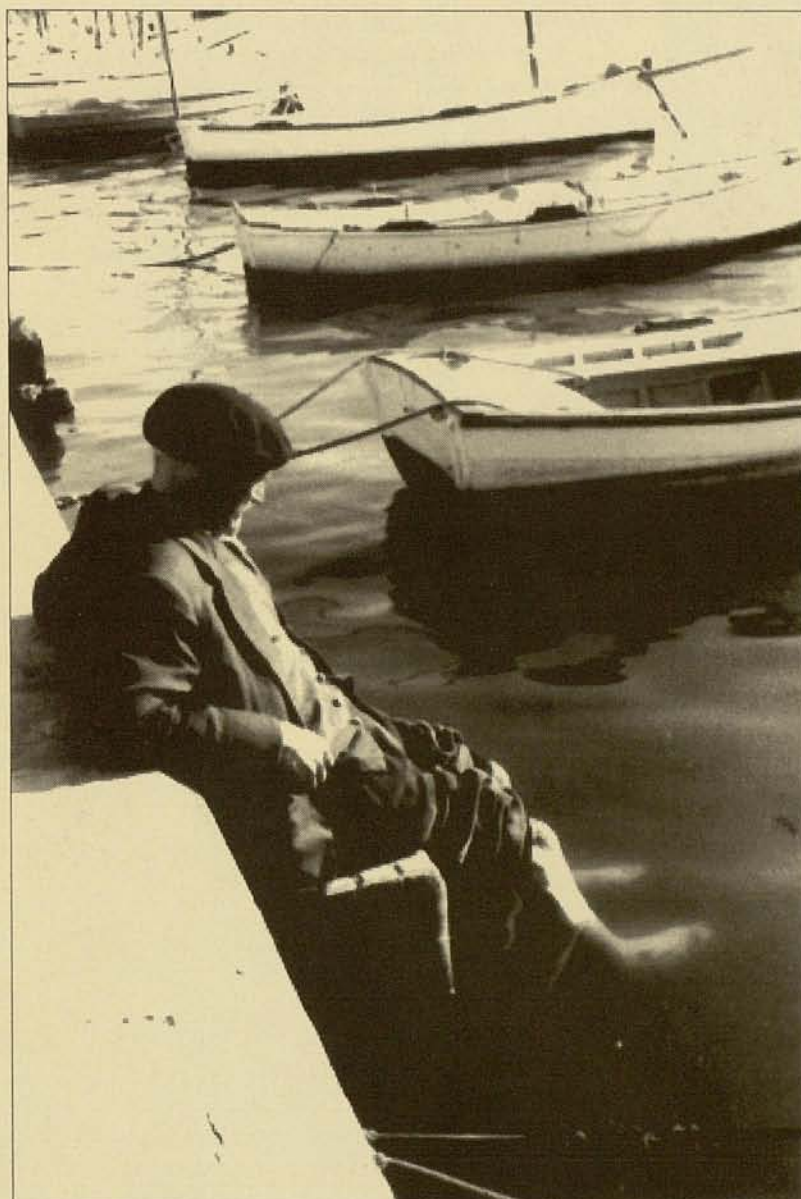
S'Esclop

3

Quadern cultural

II època
2,25 €

Mallorca, maig-juny 2002

Llorenç Rotger

Montserrat Abelló
Blai Bonet
António Botto
Bou de l'aire
Giosuè Carducci
Antoni Català
Antoni Clapés
Miquel Ferrà
Maria Teresa Ferrer

Albert Herranz
Francesc Lladó
Miquel López Crespí
Pere Joan Martorell
Josep Noguerol
Pere Orpí i Ferrer
J. Pérez Montaner
Marta Pessarrodona
Jaume Rosselló i Mir

Gabriel S.T. Sampol
Jacint Serra i Aguiló
Sinto Serra
Antònia Serrano
Lluís Servera Sitjar
Laura Uruburu
Josep Vallespir
Marià Villangómez
Antoni Xumet

Il·lustracions:
Josep Coll Bardolet
Guillem Àngel Crespí
Joan
Rainelda Palerm
Antoni Riera
Llorenç Rotger
Gaspar Servera
Disseny: Joan Fullana

Director:

Joan Fullana

<joanfullana@terra.es>

*Consell de**Redacció:*

Pep Toni Martorell

Rainelda Palerm

Gaspar Servera

Miquel J. Servera

Magdalena Vidal

*Administració:***S'Esclop**

Apartat de Correus 332

07181 Palmanova,

telèfons : 971-686709

971-439209

<sesclop@hotmail.com>

Coberta:

Llorenç Rotger

Disseny:

Joan Fullana

*Tractament**d'imatges:*

J. Domenech

Montserrat Abelló	28
Blai Bonet	3
António Botto	21
Bou de l'aire	17
Giosuè Carducci	16
Antoni Català	7
Antoni Clapés	23
Miquel Ferrà	16
Maria Teresa Ferrer	10
Albert Herranz Hammer	8 i 9
Francesc Lladó i Rotger	14 i 15
Miquel López Crespi	11
Pere Joan Martorell	22
Josep Noguerol	29
Pere Orpi i Ferrer	26 i 27
Jaume Pérez Montaner	5
Marta Pessarrodona	30
R.	15
Jaume Rosselló i Mir	13
Gabriel de la S.T. Sampol	21
Jacint Serra i Aguiló	32
Sinto Serra	32
Antònia Serrano	18
Lluís Servera Sitjar	24 i 25
Laura Uruburu	18
Josep Vallespir	19
Marià Villangómez	31
Antoni Xumet Rosselló	20
<i>Il·lustracions:</i>	
Josep Coll Bardolet	26
Guillem Àngel Crespi	3 i 19
Joan	20 i 30
Rainelda Palerm	4
Antoni Riera	17
Llorenç Rotger Llompарт	1, 5 i 10
Gaspar Servera	14

D'aquesta edició se n'ha fet un tiratge de 425 exemplars. Aquest és el núm. 8

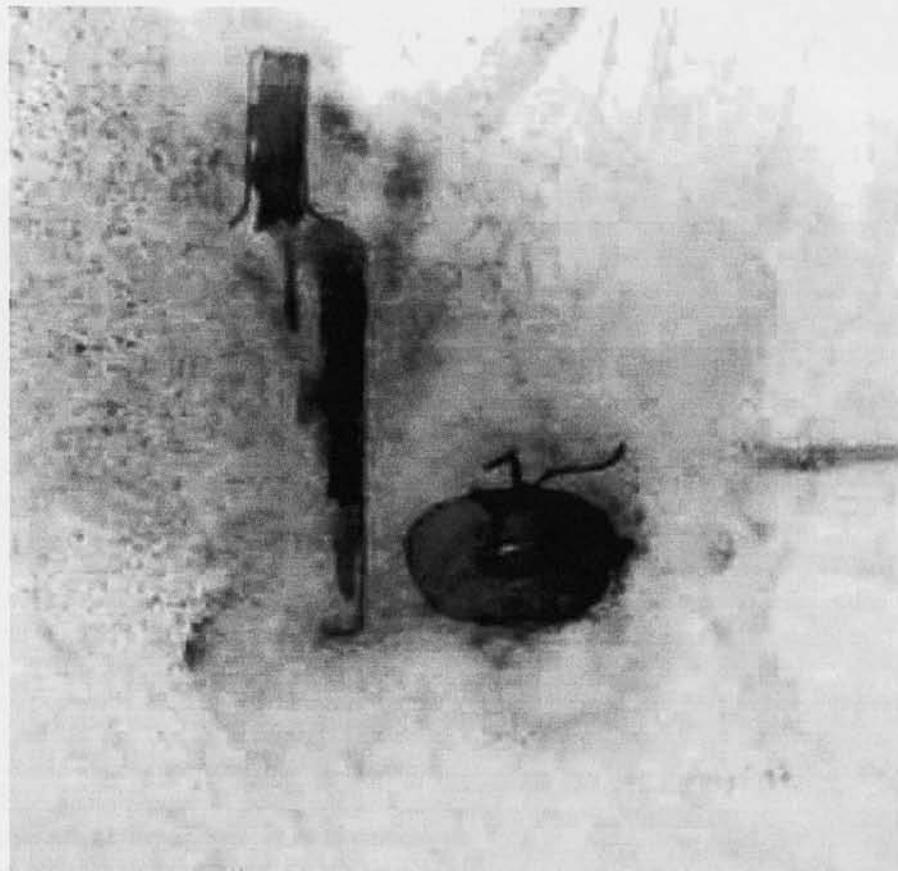
Retrat i autoretrat

L'art arriba més enfora que l'home d'art:
dóna corda al record, treu prehistòria.
Per això el traje ha de ser un personatge
que defensi el cos anònim que davall hi batega.
Aquest era el seu principi. Als matins, amb blavor
al cel i als mostradors, es vestia de negre
i duia un portafolis color ciclamen.
La negror de l'alpaca, amb el trenc ben planxat,
sola davant una entrada digué com qui hi fa examen:

-Un temps, en aquest portal, jo hi tenia el bé compost.
Ara ja hi passo tan rost com l'aigua per la canal.
M'haguessis tu vist venir per dins un camp de terrossos,
on n'hi havia de petits, n'hi havia de més grossos.
Per poder arribar jo aquí, anava tot jo fet trossos,
perquè, un dia, no sé on, jo vaig trobar no sé Qui.
Ell em va dir no sé què, jo no sé què li vaig dir,
com no fos que...
quan l'arbre no vol la fulla, ella mateixa fa via:
si a Mallorca es demanàs llet d'aucell, se'n trobaria.

D'El Jove

BLAI BONET

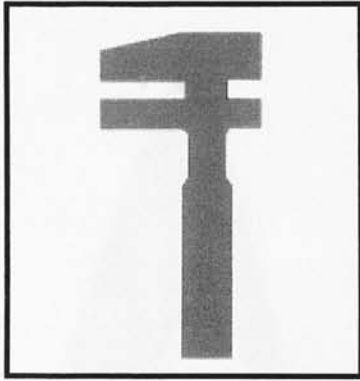

Guillem Àngel Crespi i Alemany

Joan & Pedro

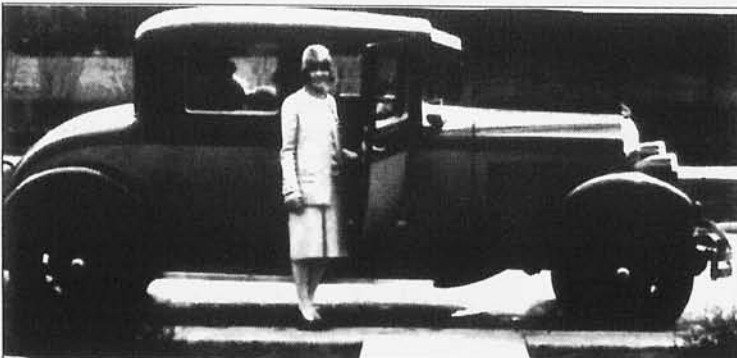

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
(AC)
POSTA A PUNT DE MOTOR
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971-755365
 C / General Riera, núm. 25, baixos
 07003 Palma
 Servei en carretera 24 hores
 Telèfon 971-471538

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

Llibreria

Llibreria especialitzada en poesia

***Posem a la seva disposició
informació sobre el nostre fons
mitjançant :***

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971-730608
- Informació i comandes per fax:
971-283388
- Informació i comandes per correu electrònic:

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurament
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

És, com una bassa, el poema*A Eugenio Montale*

Mires la tanca
 i aquell pi ver
 tort i que es vincla;
 mires l'ocell que s'hi posà
 i que s'engronxa
 de cara al vent;
 mires que és alta,
 de pedregam,
 tant com frontera,
 com un mur blanc,
 la paret seca;
 aquells matolls, com el teu cor,
 ara, tu mires,
 i en saps la set;
 i, ara, tu veus la teranyina
 com fila i cus
 el seu domini,
 la teva por;
 mires la terra, tan oblidada,
 on cada esqueix
 i cada esclatxa
 és un crit mut
 i amarga espera.
 Mires, fora teu, el carrer,
 la gent i els cotxes,
 i el rierol,
 la fullaraca,
 tan fugissers.

Però, quan mires i tu hi veus,
 al cor de tot, la bassa humida,
 tan immutable, on hi roman
 i s'aigualeix la teva pensa,
 llavors tu saps d'aquell desig
 de quietud i perdurable;
 llavors t'hi veus emmirallat,
 en un espai on es deturen,
 ja per sempre, els records i el temps
 i aquest plugim de sobreviure.
 Llavors entens i dius aquell
 íntim secret, guardó de vidre,
 d'una mirada, d'un gest teu,
 d'una besada, i s'eternitzen.
 Hi ha una bassa de conhort,
 estanç d'amor, on es fon l'ànima;
 hi ha, de signes i d'instants
 i on tu t'hi veus... hi ha una estança.

Setembre de 2000

De la natura i els homes*(Per la pau)*

Atura't sols un instant
 i l'aire, només, escolta,
 que és, de dolor, el seu cant,
 que és l'angoixa tanta i molta.
 Sap de pobles i la por,
 de la fam i d'una dansa:
 pobles són que, de tot cor,
 alimenten l'enyorança.

Deserts i valls i jardins
 foren hortal d'esperança,
 de pomeres, gessamins:
 era ignota la recança.
 I ara són sols una mar
 de pols i plors fora mida
 pels que han marxat de la llar,
 pels qui perderen la vida.

Ran d'un doll, cases i tendes
 eren del poble un verger
 de fruits i flors i llegendes:
 no els calia cap guerrer.
 I ara arreu hi ha un campament
 on s'enlairen veus ferides
 d'anhel pel retrobament
 i una pau sense mentides.

Sabràs del sol l'escalfor
 i el pur del cim quan hi pugis,
 que el dia pot ser un do,
 que no caldrien refugis.
 I si tu escoltes el vent,
 que duu els crits de la batalla,
 sabràs què en el cor se sent,
 quan la Natura te ralla.

No té límit ni paret
 ni tampoc sap d'esclavatge:
 de l'home, en coneix la set
 i l'excés i el seu coratge.
 Et dirà, de veritat,
 d'un desig franc i pregon:
 és un cant de llibertat
 pertot arreu, en el món.

ANTONI CATALÀ CAMPINS

Ciutadella, setembre de 2001

Genova per noi

*Ma quella faccia un po' così
quell'espressione un po' così
Che abbiamo noi
prima di andare a Genova
e ogni volta ci chiedamo
Se quel posto dove andiamo
non c'inghiotta e non torniamo più...*

Els llums del port de Bàstia ens embolcallaven, als pocs que caminàvem a aquelles hores pel passeig. Els meus companys eren a l'hotel, cansats del viatge; jo havia sortit a estirar les cames i prendre el pols a la ciutat corsa. Feia una mica de fred, tot i ser el mes de maig, i em vaig botonar l'abric. Vaig dirigir les meves passes cap a un dels fars que dominen l'entrada del petit port.

M'emocionava ésser, després de tants d'anys, a Bàstia. Podia tancar fàcilment els ulls i recordar que un dia, en dinar, vaig haver d'anar al bany, perquè les llàgrimes amenaçaven inundar-me els ulls. De sobte, enmig d'una conversa, dintre meu havia sorgit una immensa paüra: no veuria mai Còrsega, no coneixeria mai el port d'Aiacciu, ni veuria mai la *castagnicia*... Era també el mes de maig i la brillantor metàl·lica dels cotxes que passaven davant la finestra, els coberts, els colors dels vestits de la gent, m'enlluernaven. Confús i enlluernat, vaig cercar el bany d'aquell restaurant; esperava trobar-hi la calma, el conhort que la meua companya ja no em podia oferir. Assegut a la tassa, envoltat de paper higiènic usat i tirat en terra, de pixum, de renou de gent, i una aixeta que degotava, vaig cobrir-me el rostre i vaig intentar plorar.

Vaig ficar-me les mans a les butxaques i vaig començar a pujar els pocs graons de l'escala que mancaven per pujar cap l'entrada del port. No em sentia victoriós, simplement pensava que m'hauria agradat que ella fos aquí per veure aquest port, aquesta ciutat... però no podia ser. Prou! em vaig dir. No era qüestió de coquetejar amb la malenconia i, decidit a girar fulla, vaig treure de la butxaca dreta un paquet de tabac i un encenedor. Em vaig asseure arran de mar i vaig començar a fumar mentre veia com lluny, dins la blavor fosca de la nit, s'endevinaven alguns llums verds i vermells, testimonis de vaixells que solcaven la mar. Allà, allunyades de terra i com a cuques de llum, es movien bellugadisses les barques. Quasi podia endevinar les siluetes de l'illa d'Elba, de Montecristo i més enllà, Gènova. Allà davant hi era la ciutat de Gènova. Gènova, la beneïda capital de Ligúria, Gènova, la maleïda, que farta, va vendre Còrsega, als francesos, Gènova... Segurament milers de fanals assenyalaven la seva posició des d'alta mar. Fanals verds, blancs, groguencs, vermells.

Recordava una imatge de feia uns mesos: la mar blavosa, lleugera i la ciutat emmorenida, vella, enfonsant-se entre les ones mentre esclataven a l'aire els clavells blancs de tela sobre les façanes i les balconades plenes de flors vermelles, grogues i violetes. I de cada vegada, aquella ciutat s'anava enfonsant més dins la blavor, plàcidament, sense remei.

Així estava, amb una estranya escalfor dins el cos, bressolat dins els meus pensaments quan ella va arribar. De tot d'una no me'n vaig adonar de la presència d'una altra persona, entre les roques, sota el diminut far.

- *O cumpà, chì ora hé?*

- Em sap greu però no tenc rellotge -li vaig mostrar el paquet de tabac- però si vols et puc convidar.

- *Chi bellu rilogiu chè vo avete!* -va dir mentre s'asseia i agafa una cigarreta del paquet que li oferia.

- *Parlamu francese?* -vaig fer que no amb el cap.

- *Inglese?* -vaig moure afirmativament el cap.

- *Oh, ampargu è prestu saperaghju!*

De la darrera frase, no en vaig entendre res, però, després vaig suposar que em deia que no sabia molt bé l'anglès. Em va contar que era de Corti, una ciutat al centre de l'illa, que havia estat l'antiga capital de la Còrsega independent i on ara hi havia la Universitat. Allà, --em va senyalar un punt perdut a la negror on es confonia la mar i el cel-- hi és Gènova. Vaig fer que sí amb el cap i, mentre m'encenia una altra cigarreta, vaig sentir el renou dels remes dins la foscor verda, el sabor de sal a la boca, les mans solcades per la corda de la xarxa, la fredor que amarava els meus ossos i els dels companys. La picor als ulls, els monosíl·labs entre nosaltres i, de sobte, el capità que crida. És un crit mig d'espant i sorpresa: obrint-se pas entre les boirines i la negror, envoltat per un verd fosc i tallant els seu pas amb els fanals encesos, es balancejava una figura que semblava un home. Després, quan només estava a cent passes de la barca es va veure què era: una imatge del Crist crucificat envoltat de fanals, una imatge negra tacada d'algues verdes i una espècie de fosforescència sobrecollidora. Un dels tripulants va començar a pregar penedint-se de les vegades que havia renegat a la taverna *U tianu* amb les mans plenes de cartes recobertes de greix doblegades i maleïdes més de cent vegades, un altre només encertava a dir: "ens morim, ens morim..." I el capità amb la gola seca, tan seca que la sal marina s'hi adhereix com una segona pell, amb una veu escanyada ordena fer pujar aquest misteriós Crist. Les xarxes tornen buides a la barca i mentre les recullen els mariners diuen que han sentit un alè, o pitjor com si sobre els seus caps passassin les ales negres d'un corb silenciós i amenaçant. Els homes miraven temerosos cap on feia temps s'havia d'haver dibuixat el lleu perfil de Bàstia a l'horitzó. Ningú ho vol dir, però estan segurs de no arribar-hi. Amb l'alba, la llum dels fanals del Crist s'extingeix. Finalment, veuen

l'illa i, poc després, Bàstia. L'alegria fa que les llàgrimes tracin solcs a les galtes plenes de sal marina, però un d'ells no aguanta tanta por continguda, Paulu, quasi a l'entrada al port, es tira a l'aigua. Paulu, com la resta de la tripulació no sap nedar, i mor ofegat mentre que la seva dona i els seus companys no poden fer altra cosa que cridar, plorar i maleir un déu tan cruel. Així va arribar *U Cristu Negru* a Bàstia.

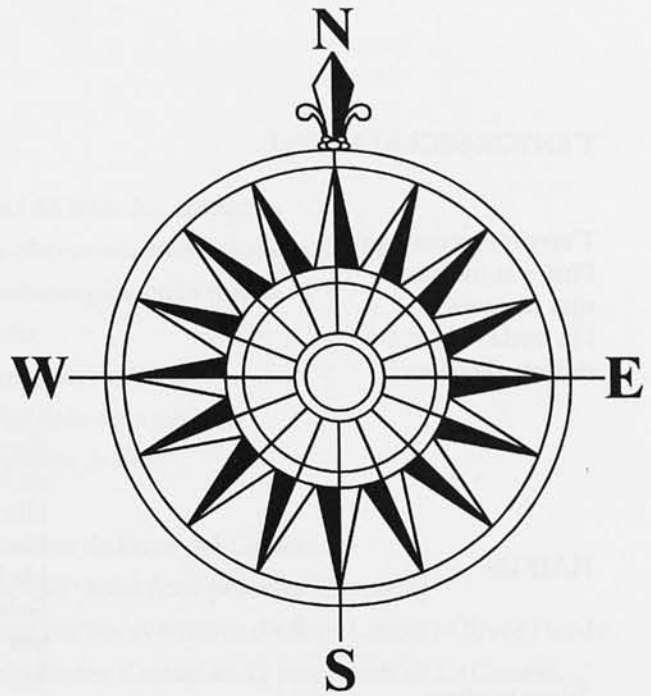
- Et preocupa res? Em demana Maria.
- No, pensava en Gènova, responc.
- Gènova... Gènova és allà; vigila. Sempre ens vigila...

Va callar. Començà a mirar la cigarreta com si de sobte s'hagués materialitzat a la seva mà. El vermell del cremalló batejava entre el gris de la cendra.

Veus aquest fum que surt de la meua cigarreta? El veus? Ara mateix, tota Europa està envoltada d'un fum negre i impenetrable. Ara mateix, els panells de control dels satèl·lits nord-americans, xinesos i russos parpellegen embogits. Què passa a Europa? es deuen de dir ara. París, bressol de tantes matances i declaracions altisonants, desapareguda. Londres, on el Tàmesi guarda les exclamacions de temor dels civilitzadors romans de pell morena, callada. Brussel·les, amb els seus portals amb xifres misterioses i el seu jardí dedicat al Gran Arquitecte, emmudida... Què passa a Europa, què passarà a Gènova? Sí, aquesta nit Europa està tota sola. Creu-me, Còrsega és lluny, i, Gènova només és un mal record. Europa s'ha abandonada dins la seva orgia de sang i mort. Amic, ara mateix, les brúixoles giren sense trobar el nord magnètic... Sé segur que més d'un poeta es despertarà aquesta nit i sentirà com bull l'autodestrucció a les seves venes. I els actors es sentiran posseïts per tots els personatges que han interpretat. Les fonts deixaran de dollar aigua. I els reis a les seves corts sentiran el pes de les ànimes sacrificades en honor de la seva nissaga.

Va callar, pensativa. Jo estava sorprès, no sabia què dir i abans de poder obrir la boca, ella continuà encesa, accelerada, desesperada.

I a un petit carrer de Viena sonarà el *Rèquiem* sense que ningú pugui esbrinar d'on surt la música. I Gènova la sedejant, l'ansiosa, la cruel, l'insaciable sentirà el vertigen de la seva pròpia història i olorarà la mort per primera vegada! I el pitjor no és el que passarà, sinó que aquesta vegada hem decidit que no hi haurà cap espasa enfonsada dins una pedra, cap ritual de primavera que conjuri el perill, ni focs d'estiu que il·luminin la vostra foscor. S'ha acabat l'esperança! S'ha acabat! Per això, ara milers de moixos miolen des de les teulades de centenars de ciutats! Per això, borden els cans girats cap a l'Orient! Per això, els nins s'arrufen en posició fetal i somnien amb un estany amb peixos ataronjats! Per això, les verges tenen ganes de plorar i es desperten amb llàgrimes als ulls! Per això, les rata-pinyades ja no volen i les sargantanes travessen rabents els murs dels cementiris! Per això, cruixen tots els bancs de

fusta noble a les esglésies! Un oratge càlid va moure els seus cabells foscs i jo no vaig saber què dir-li. Ella, sense dir res més, s'aixecà i va tirar la cigarreta, encara encesa, a l'aigua. Va començar a caminar cap al port, però no em vaig girar: m'havia entrat una terrible por. No sabia per què, però, de sobte vaig tenir fred, tremolava de pànic. Em vaig aixecar i vaig córrer cap a l'hotel.

En arribar a la meua habitació vaig encendre la televisió, no m'atrevia a estar-hi sol, i vaig tancar les finestres assegurant-me que quedaven ben travats els biulons. I, tremolant, em vaig ficar dins la dutxa i em vaig fregar amb força, amb tanta força que em vaig fer sang, i, la sang es mesclava amb l'aigua i la sabonera del gel. No record com vaig arribar al llit.

Em vaig despertar amb la boca seca. Era un dia assolellat, i els meus companys m'esperaven feia estona al bar de l'hotel. Aquell dia havíem quedat per anar al poble d'Isola Rossa.

Setmanes després, d'un tret i rematat en terra, moria un jove a Gènova. Mentre llegia la notícia al diari, vaig pensar que mai oblidaria l'olor que va deixar Maria quan se'n va anar aquella nit a Bàstia.

No era perfum. Era una olor de sofre, penetrant i fosc, un olor de sofre desesperat i negre.

*Ma quella faccia un po' così
quell'espressione un po' così
Che abbiamo noi
che abbiamo visto Genova...*

ALBERT HERRANZ HAMMER

T'ENYOR SECRETAMENT

T'enyor secretament.
Pluïca la incertesa,
nua de mots
i la tarda s'acluca
desfeta de silenci.

HAIKÚS

Tocar la pluja
amb unes mans mullades
per so d'absència

Ara som muda
per un any de silencis.
Arribes tard.

Ja no rompran
les pàgines d'aquest
llibre en blanc

ENTENDRE EL MÓN
Cauen coloms del cel
i ningú els veu.

PARAULES DE SILENCI

Aquest etern silenci
que ens uneix...

Som el genet que fa el mateix camí
i troba només la seva petjada.
Recorr els paràmetres de l'insomni,
de fondals aspres retornant els ecos
i llavis que mutilen les paraules.
Resta en mi l'alè de l'inaudit
i la buidor que desdobra el no-res.
Sols puc conèixer una llengua morta
per transcriure l'ànima que mou el món
i convoca el crit silent de l'oblit.
Prenc aquests versos com a testimoni
de que algun dia vàrem existir.

MARIA TERESA FERRER ESCANDELL

Som una formenterera nascuda el 29 de maig de 1979. Fa tot just un any que em consider poeta, malgrat que escric des que anava a l'Institut. Intent compaginar aquesta vocació per la poesia amb els meus estudis de Dret i la feina d'assessora jurídica. M'agrada la poesia de Marià Villangómez, Ponç Pons, Fernando Pessoa i molts altres. L'any passat vaig publicar a la quarta entrega de Solstici d'Estiu, de la Fundació ACA de Búger. He participat en diverses lectures poètiques a Mallorca i Formentera, i no fa gaire que som membre de l'Aula Poètica de la Fundació ACA.

Maria Teresa Ferrer Escandell

Llorenç Rotger

Chaplin

Molt abans dels viatges i de totes les absències
hi hagué increïbles descobriments en els cines de poble
de la nostra infantesa submergida en la marea.

Charles Chaplin ens delia
i no podíem captar encara els misteris
i suggeriments de l'últim dels seus gestos,
en cada escena de *La quimera de l'or*.

Aleshores,

asseguts en les cadires de bova del *Gardenia*,
en els bancs de fusta de *Can Guixa* (tres pessetes l'entrada)
ens deixàvem commoure per les aventures de Stan Laurel i Oliver Hardy,
les anades i vingudes de Buster Keaton en *El maquinista de La General*.

Quan els germans Marx omplien la pantalla
el cine esclatava en centenars de rialles incandescentes
(Harpo, Chico i Groucho feien de les seves a *Una nit a l'òpera*).

En aquell temps hi havia flaire de cacauets torrats dins sala
i inesperats talls de la llum que feien xiular els espectadors,
emocionats en la contemplació d'una batalla d'indis
o en la defensa de la ciutat de Saragossa sotmesa
al cruel encerclament del maleït francès.

Quan s'apagaven els llums
-màgia,

univers de meravelles en tants d'horabaixes marcits-,
les parelles apropaven els cossos
i es besament intensament als llavis.

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Del poemari *Temps Moderns*

TELEVISIÓ, RÀDIO, VÍDEO, HIFI,
FRIGORÍFICS, ELECTRODOMÈSTICS

RED ELITE DE ELECTRODOMESTICOS S.A.

Plaça Abu Yahya, núm.1

*Telèfons: 971-751269,
971-205013,
971-206214.*

07003 Palma de Mallorca

Botiga de pell

ARTICLES DE REGAL

Avinguda Peguera, 66
Local 7
Peguera-Calvià-Mallorca

Telèfon 971-686709
Fax 971-687942
Pep-Toni @wanadoo

Escoltau cada dissabte,
a les tres de l'horabaixa,
per *Ràdio Calvià*,
el programa cultural
Arrels. S'emet per la
la freqüència 107.4

Disseny d'Àlex Fito

Jaume Rosselló i Mir

(nascut a Esporles l'any 1963), després d'estudiar medicina a la Universitat de Barcelona, es va llicenciar en Psicologia per la Universitat de les Illes Balears (UIB), on va aconseguir el grau de doctor. Actualment hi imparteix docència com a professor titular. Com a poeta, ha publicat *Tuvo el silenciario voz de campanas* (Editorial Plusquam, 1986), *Vint poemes previs* (Ed. de la Riba, 1992), *L'avenc* (Ed. Moll, 1994); una tria antològica que correspon a tres llibres distints: *De flabiols, llampades i exterminis*, *L'avenc* i *Cent poemes curts debades* (1988, 1989 i 1991); *Avatars de la fosca* (Ed. Di7, 1998) i *Llum vol dir ombra* (Sa Nostra / UIB, 1998).

Fou fundador i co-director de la revista literària *Escalbruix*, (1987-1993), i un dels impulsors de les desaparegudes Edicions de la Riba (de 1988 a 1992), en el si de les quals dirigí la col·lecció *Pa d'or* de poesia. Ha col·laborat en diverses antologies com *Poetes a L'Havanna* (1992) i *Poetes de Mallorca per la Llengua* (any 2000) i a la selecció que ha fet recentment Núria Feliu sota el títol de *Desvetllant poemes*.

També ha publicat a *El Centaure* un díptic sota el títol *Estimat Carner*. És col·laborador habitual de *L'Espira*, (suplement cultural del *Diari de Balears*). Ha col·laborat en diverses revistes com ara *Teara*, *Lluc*, *Pandrossou*, *Por*, *Reduccions*, *L'esperó*, etc. Té dos llibres que encara romanen inèdits: *Poemes d'interludi: psicopoemari* i, encara per enllestir, *Sobreviure al Badaluc* (títol provisional).

HOME DE NIT

"...tot podria haver estat
una altra cosa..."
Jaume Pomar

Tot el que ara tenc és enfora i una moixa
que no balla ni beu vi fosc en companyia.
I s'acaba setembre carregat d'adéus,
fats i pervindres incerts com la mà d'un home.

La nit s'escampa des del cuiro del teu nom
com un cranc que fuig d'amagat del seu origen
i arreu encomana el desert que l'engendrà:
arena de cervell, bellesa i floridura.

L'empenta de l'instint demana lluna plena,
l'esperit que cura la manca d'esperit,
una sang que ens faci oblidar el nom de la sang,
un motiu per plorar-ho tot d'una vegada.

Estim la nit i sé ben cert perquè l'estim:
res no té pes ni volum, res no fa ni una ombra,
l'adéu és implícit al pacte de plural
que signàrem la meva moixa i jo mateix.

De Sobreviure al Badaluc

SINESTÈSIA

"-Oigo pasos (...)- La escalera se va dibujando en la oreja..."
Julio Cortázar

Si em deixassis
pintaria la teva veu esdrúixola,
xiularia de cor els matissos
que preniem amb l'ànima certs àmbits,
secrets de goig en el teu cos.

O podria, si volguessis,
palpar acuradament la imatge tèrbola,
escriure en vers l'esclat final,
escriu-te la foto-finish
d'això que en dèies —i t'agradava—
el nostre món.

De Poemes d'interludi: psicopoemari

JAUME ROSELLÓ I MIR

visitació de D'Annunzio i *Cançó de Mignon* de Goethe. Quan Joans Pons publicà les *Poesies Completes* de Ferrà, hi afegí *Llanguiment* de Mistral, algun sonet de Del portuguès de l'anglesa E. Barret Browning, *Pregària vespertina* del *Prayer book*, *Cançons* de Maeterlinck, *Musica confidencial* d'Albert Samain, *La rosa sagnant* de Ramon Cabanillas i *Vesper* de Ruben Darío. Els autors que Ferrà tradueix són principalment romàntics, simbolistes i algun clàssic o classicista. Els temes de les poesies són principalment l'elegíac, el religiós, el bíblic i el de l'amor perdut. Joan Pons comentant aquest llibret diu: "Les traduccions han de reunir les seves condicions intrínseques d'obra artística i les necessàries garanties de fidelitat, comprensió absoluta de l'original i versió exacta de la forma [...] donar la versió més exacta possible de l'emoció inspiradora i del ritme intern. I això està aconseguit en les setze composicions que formen aquest llibre, i amb una rara perfecció en composicions de tanta emoció com el *Booz endormí* de V. Hugo, que conserva en el nostre idioma tota la seva augusta serenitat; i en altres de tanta dificultat mètrica com *L'Art* de T. Gautier, en què se salva graciosament el seguit joc del contrapunt, i en el *Aprile* de G. D'Annunzio en què la dificultat era més mala de vèncer per donar aquella cadència especial, aquell suau balanceig del ritme que li confereix un encant tan graciós". Ferrà també traduí prosa del castellà al català. Primer fou *La gitaneta* de Cervantes publicada al *Sóller*, i després el pròleg de Joan Alcover als *Aigoforts* de Gabriel Maura que, en la primera edició, estava escrit en castellà i ara n'havien de fer una reedició. Ferrà, a més de traduir-lo, el readaptà.

En els anys posteriors, encara participà en la tasca normalitzadora de la Fundació Bernat Metge traduint del llatí *Obres Menors* de Tàcit el 1926, i l'any 1945 preparava la traducció d'obres de Suetoni que li havia encarregat Joan Estelrich, també per la Bernat Metge, que no va arribar a publicar.

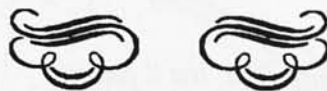
L'any 1921, Ferrà també ajudà Maria Antònia en la traducció de *I promesi Spossi* de Manzoni i continua insistint-li que traduis més poemes de Pascoli per tal de fer el llibret projectat. L'any 1927, la poetessa de s'Allapassa tradueix Petrarca i li envia les traduccions, perquè les publiqui a una revista de Barcelona, Ferrà li torna insistir en la necessitat que faci un llibre amb les seves versions.

Després de publicar *Les muses amigues*, Ferrà encara continuà traduint poemes com l'*Oració al Senyor* de Rafael Arévalo de Guatemala i algunes cançons angleses de diversos autors: D. Arne, George Monro, Thomas Brown, Anthony Young, Stephen Storace i Carey. L'any 1931, conegué la poetessa cubana Emilia Bernal, la qual traduí algunes de les seves poesies al castellà al mateix temps que Ferrà tradueix al català *El collar de perles* i *La casa* de Bernal.

Per acabar, hem de dir que la traducció li serví a Ferrà, el temps de la dictadura franquista, per lluitar en favor de la llengua catalana. Ell creia l'any 1945, quan es celebrava el centenari de Verdàguer, que Maria Antònia Salvà i ell no havien d'escriure cap article que els demanassin les revistes en castellà, aconsellava per carta a la poetessa que digués que no en sabia, que ho enviàs en català i que, en tot cas, la revista que havia sol·licitat l'article el traduis fent constar que era traduït.

Com podem veure, Ferrà va traduir tant prosa com vers i ho féu de distints idiomes com el francès, l'anglès,

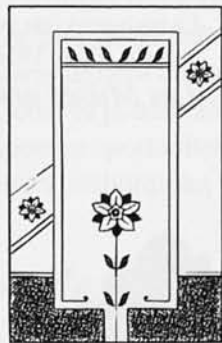
l'italià, l'espanyol, el portuguès, l'alemany, el provençal i el llatí. Féu versions d'autors que estaven més o menys dins la seva línia estètica. El fet de traduir és un més dels múltiples aspectes de Ferrà en la seva funció tant d'animador cultural com de defensor i normalitzador de la llengua i la literatura catalana.

Francesc Lladó i Rotger va néixer l'any 1950 a la ciutat de Sóller. Entre 1972 i 1973, organitzà i realitzà la primera campanya de curssets de mallorquí a la vall dels tarongers, on fundà i fou el president de la delegació de l'OCB. Participà en colònies d'estiu a Ca'n Tàpera, Son Gotleu i Alcúdia. L'any 1975, es va titular com a professor d'educació general bàsica, obtengué el diploma de director de colònies i clubs d'esplai i va ser director en diverses colònies; participà a les escoles d'estiu de Mallorca impartint curssets i, més tard, fou membre organitzador del secretariat tècnic de l'Escola d'Estiu depenent de la Conselleria d'Educació i Cultura del Consell General Interinsular. També, durant alguns anys, fou guitarrista de l'agrupació Aires Sollerics amb la qual viatjà a Gap i Puerto Rico.

L'any 1977, es va incorporar al cos de professors d'EGB i exercí a Es Mercadal, Pollença, Campanet i Sa Pobla. En diverses ocasions, viatjà a l'estranger per perfeccionar l'anglès. L'any 1984, obtengué el títol de Mestre de Català de les Illes Balears i, el 1990, el de llicenciat en Filosofia i Lletres, secció de Filosofia, per la Universitat de les Illes Balears (UIB). L'any 1988, viatjà a Nicaragua en un projecte de col·laboració amb aquell país. El 1991, va accedir al cos de professors de Secundària per a l'especialitat de Filosofia i, des d'aquell mateix any, ha fet diversos curssets i treballa al Projecte de Filosofia per a infants 3/18. Entre 1994 i 1999, va ser vocal de l'Associació Filosòfica de les Illes Balears. A l'actualitat, exerceix com a professor de Filosofia i Ètica a l'IES Guillem Cifre de Colonya de Pollença. Des de 1991, ha fet conferències sobre Miquel Ferrà, Maria Antònia Salvà, Miquel Duran i Miquel Forteza. El 1997, fou comissari de l'exposició dedicada a Miquel Ferrà a la Societat Arqueològica Lul·liana. (SAL). L'any 2000, llegí a la UIB la tesi doctoral *Miquel Ferrà i Juan. Pensament, vida i obra d'un intel·lectual noucentista mallorquí*.

Ha traduït *Orientaciones y juegos*, (1971). Ha publicat *Polèmica entorn de l'edició de les Obres completes de Maria Antònia Salvà dins Lectures de Maria Antònia Salvà* (1996); *L'amistat entre Miquel Ferrà i Maria Antònia Salvà* (1997), *Joan Estelrich i Miquel Ferrà, dos intel·lectuals compromesos, dins Miscel·lània Joan Estelrich Mallorca* (1997). Ha fet la selecció i el pròleg d'*Articles i assaigs* (1991) i d'*El doctor Zero i jo. Articles del setmanari "Sóller", 1911-1914* (1992) de Miquel Ferrà; i té publicats articles a *Campanet, Comunicació, Sóller, El Mirall, Diari de Balears, Randa, Els Marges, Estudis Baleàrics, Revista del Col·legi oficial d'Agents Comercials de Mallorca, Eivissa i Formentera, Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana (SAL), La Veu de Calvià i S'Esclop*. També ha participat amb altres autors, al *Treball de camp sobre l'agricultura de Campos* dins el dossier *Conèixer Migjorn*.

Passa la meva nau...

*Passa la nave mia, sola, tra il pianto
de gli alcion, per l'acqua procellosa;
e la involge e la batte, e mai non posa,
de l'onde il tuon, de i folgori lo schianto.*

*Passa la meva nau, sola, entre el plant
dels alcions, per l'aigua tenebrosa,
i arreu l'envolta amb lluita rancuniosa
el tro de l'ona, el llampeig vibrant.*

*Volgono al lido, omai perduto, in tanto
la memorie la faccia lacrimosa;
e vinte le speranze in faticosa
vista s'abbatton sovra il remo infranto.*

*A la perduda costa es gira en tant
dels meus records la cara llagrimosa,
i es rendeix l'esperança fatigosa
el rem qui penja, estelles, contemplant.*

*Ma dritto su la poppa il genio mio
guarda il cielo ed il mare, e canta forte
de' venti e de le antenne al cigolìo:*

*Mes a la popa, esquerp, mon geni es dreça,
alçant dins la tempesta un cant més fort,
que el gemegar de les antenes bressa.*

*-Voghiam, voghiamo, o disperate scorte,
al nubiloso porto de l'oblio,
a la scogliera bianca de la morte.*

*-Voguem, companys desesperats, al port
on dorm l'oblit entre la boira espessa,
a l'escullera blanca de la mort!-*

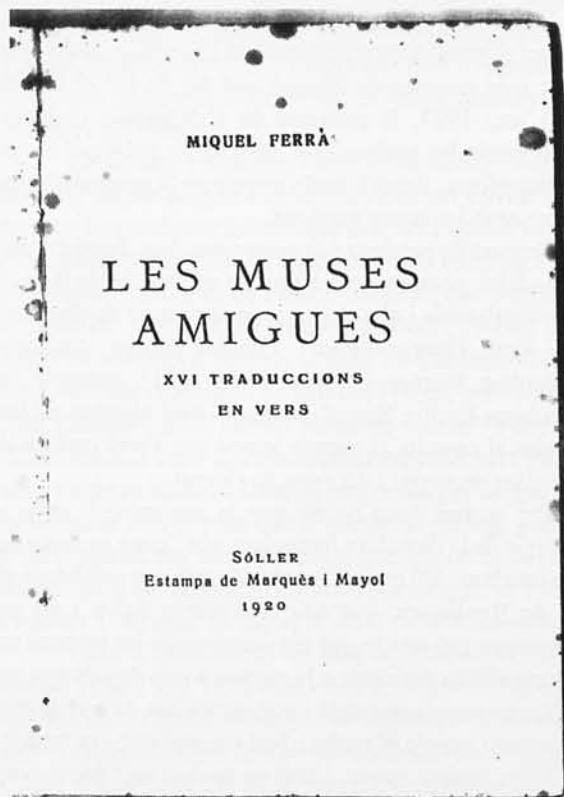
Juvenilia (1871)

(Traduït per **MIQUEL FERRÀ**)

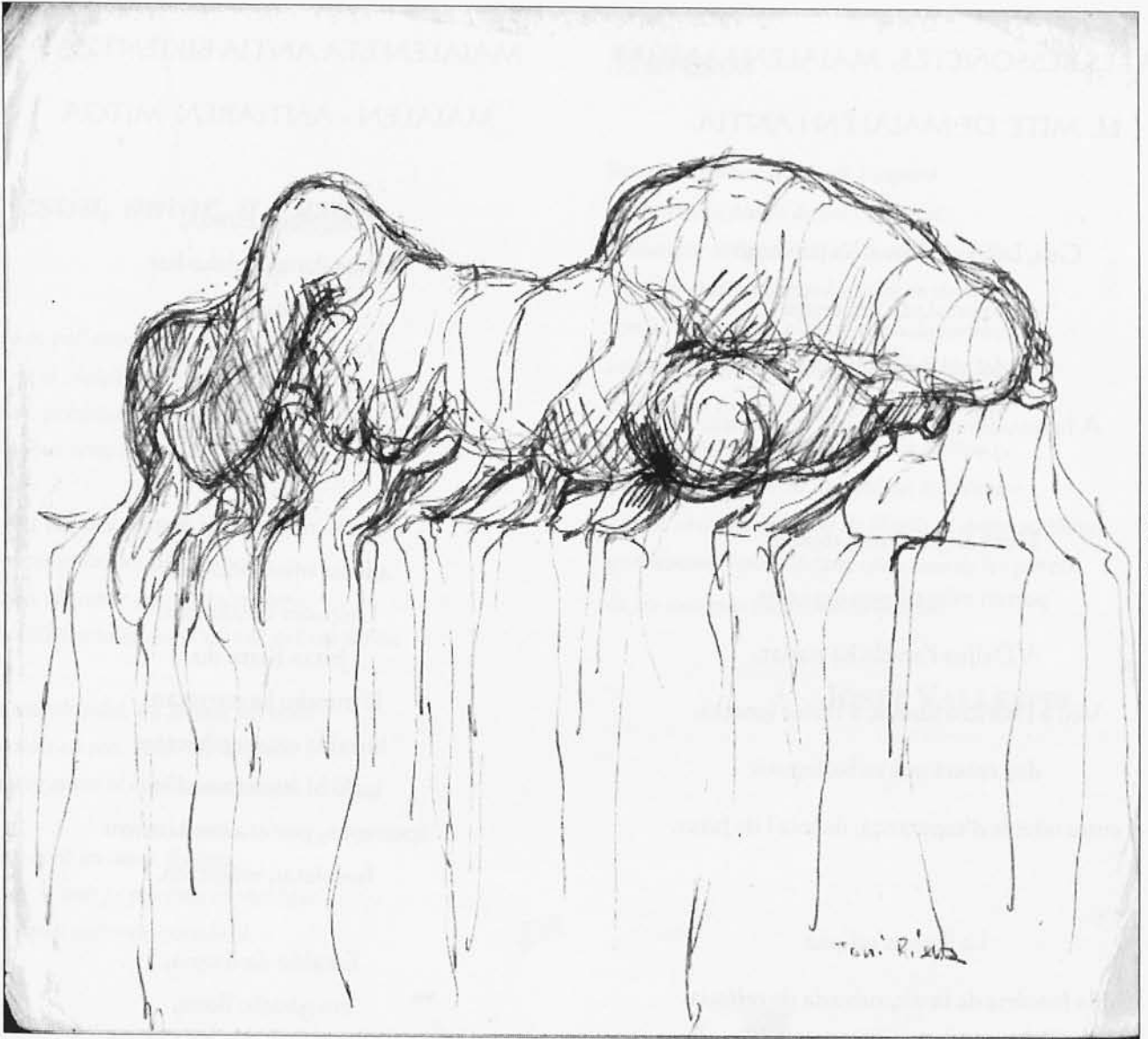
GIOSUÈ CARDUCCI

(Valdicastello, 1835 - Bolonya, 1907)

La traducció feta per Miquel Ferrà es va publicar per primera vegada, l'any 1918, a *Catalana* i, l'any 1920, a Sóller dins *Les Muses amigues. XVI traduccions en vers*

Toni Riera

Dilluns de Poesia a l'ACA

Com ja és habitual a Son Bieli de Búger, (**Fundació ACA**), el dilluns és sinònim d'art, i d'aquesta manera, cada setmana, s'alternen projeccions cinematogràfiques amb recitals poètics. Bisetmanalment, el dilluns l'ocupa la figura d'un poeta per tal d'apropar-nos a la seva vida i activitat mitjançant una tria personal de la seva obra.

El passat 29 d'abril, **Lluís Maicas** va ser qui, amb el seu peculiar punt de vista vital, juntament amb la força i transcendència que atorga a cada mot, fou d'allò més delitós pels oients, els quals, pogueren escoltar seguidament una selecció d'obres per a piano d'**Erie Sàtir**. El 13 de maig, fou **Xavier Abraham** qui es va apropar a la fundació per oferir-nos un recorregut guiat per la seva obra poètica, tot amb una bellesa i senzillesa captivadores que culminà amb un més que merescut i emotiu record al nostre estimat i apreciat **Marià Villangómez**, hom ho agraeix com a assistent. Tot

seguit, es pogué escoltar una selecció d'obres per a piano de **Bela Bartok**. I el passat 27 de maig, el recital poètic va anar de la mà d'**Antoni Gost**, coordinador de l'**Aula Poètica d'ACA**, qui de bat a bat ens va obrir el cor perquè hi entréssim i furguéssim amb la lectura d'un extens conjunt de poemes breus, petites dosis poètiques que capturaven l'instant d'un sentiment; tot un gaudi que entrava per les orelles i arribava fins a la medul·la enramant pel camí tots els pèls de la pell. Després, **Antoni Caimari** ens va oferir algunes obres triades per a piano. Acabats els actes, com és ja tradició a la Fundació ACA, els assistents tingueren oportunitat de tastar variats productes gastronòmics mallorquins.

Bou de l'aire

PER A LES BESSONETES, MAIALEN I ANTIA

EL MITE DE MAIALEN I ANTIA

Gea, la Mare Terra, ha fet sorgir
una portalada imponent
del sòl de Micenes.

A la seva llinda, dos lleons rampants.

Dues àligues missatgeres
porten misteriosos presagis.

A Delfos l'oracle ha parlat.

Veü a l'horitzò llunyà, a terres ignotes,
dos èssers que es balluguen
entre núvols d'esperança, de joia i de futur.

La lluna s'eclipsa
i la foscuria de la nit, ruixada de celístia,
s'obre de sobte
i entra clara la llum per la portalada.

La tramuntana bufa poderosa
i s'acobla amb el llevant.
I el sol ha eixit avui dues vegades
per la banda de ponent.

Antònia Serrano

Valldemossa, 20 d'agost de 2001

MAIALEN ETA ANTIA BIKIENTZAT

MAIALEN - ANTIAREN MITOA

Gea, Ama Lurrak,
atarte ikaragarrizko bat
sorrarazi du
Mizenasko lurretik.
Goiko habean,
leoi bi eserita.

Arrano mezulari bi doaz
albiste misteriotsuekin.
Delfosen Orakuloak
hitza hartu du.
Urruneko bazterretan,
lurralde ezagugabeetan
izaki bi sumatzen dira
itxaropen, poz eta etorkizunen
hodeietan mugitzen.

Estaldu da ilargia,
eta gaueko iluna,
izarren distiraz zipriztindurik,
bat-batean urratu da,
eta argi garden-argitsua
sartu da atartean barrena.

lfar haizeak gogor jo du,
hego-haizeaz bat eginaz.
Eta eguzkiak birritako aldiz
irten du sartaldetik.

Valldemossan, 2001 ko Abuztuaren 20a

Traducció al basc: **Laura Uruburu Totorikaguena**

Maialen i Antia són dues bessonetes basques, filles de pare mallorquí i mare basca, que, per circumstàncies de la vida, varen néixer, sota el signe del Lleó, el 20 d'agost de 2001 a Nord-Amèrica. Aquest poema fou llegit el dia del seu bateig a Bilbao en català i en basc.

A l'estiu, amor, a l'estiu*a M. B. C.*

*Besaré ta pell com l'aire suau d'estiu
 acarona el clatell furtant la gorra.
 El juliol, princesa, damunt la sorra
 seré ombra teva, el teu príncep captiu.*

*Un batec llavors del meu cor afectiu
 et construirà la més alta torre,
 feta d'un viu amor que mai s'ensorra,
 ni amb distància ni amb l'ull cec del cos furtiu.*

*Tot quedarà quiet, i a la mar les ones
 s'aturaran en sec. Totes les estones
 les meves mans et cuidaran com cal,*

*i potser serà un amor il·lògic,
 tan real..., unit ja per l'eix cronològic
 de la nostra columna vertebral.*

Maresos

*Soterrats sota el temps de l'espera
 s'enyoren la platja de sal i humitat,
 la lluentor dels peixos, el soroll de la vida.
 Algú ha anat a buscar-los allà on dormien.
 Són els homes qui els han robat la forma,
 i esdevenen pedres apilades, fràgils, pols.
 Rectangles invertebrats, Res més que això?
 També són torres de llegendaris molins
 que absorbeixen tota la història dels camps.
 També ara són una mar de fòssils, d'antigues vides
 que reposen i embelleixen cada una de les parets
 de les antigues cases mallorquines.*

JOSEP VALLESPÍR*Guillem A. Crespi**CRESTI i MENANY 01*

“*Art de trobar veritat*” *

Pere Joan Martorell, i em queden pocs dubtes del que tot seguit afirmaré, és un escriptor carnal. L'accepció carnal entesa no com a posar tot el seu saber en cada paraula que escriu, la seva exigència i honestedat queda fora de dubte, més aviat, per tant, que el tema escollit versa, la majoria de vegades, sobre la variant de l'amor que anomenam sexe. Certament hi ha moltes maneres d'encarar un tema tan candent. És molt fàcil adintrar-se en els termes barroers, en les sulles accions de llit, termes aquests, que qualsevol pot escriure. I l'escriptor, potser seria bo recordar-ho, no empra les paraules del carrer i les transcriu, així talment; parteix, és veritat, d'aquest substrat elemental per donar-li una volada més alta, sense per això desvirtuar-la. Això és fàcilment demostrable, el llibre n'és la prova fefaent, de l'ofici de Pere Joan. La distància inexorable que separa la pornografia de l'erotisme, rau en el prisma adoptat a l'hora de configurar els termes més apropiats per a cada moment. La pornografia ens ensenya, de manera descarnada, l'acció sense embulls. En canvi, l'erotisme, és la subtilitat elevada a una altra potència ja que, lluny de mostrar, involucra al lector, o l'espectador si parlem d'altres àmbits, en obligar-lo a imaginar-se que hi ha darrera allò que existeix, però no se'ns diu. Vull dir, amb això, que suggereix. Tota teòrica és molt fàcil i assimilable. Podria seguidament desfullar un a un els relats que componen el llibre, però no seria just, ja que un altre dels aspectes a destacar és la unitat i coherència que regeix l'obra, quin fil conductor són les passions, de vegades fatals, les altres no tant, en què es veuen involucrats els protagonistes. I és més, no peca de literatura, vull dir que segurament alguns sentiments que ens descriu, o bé els viurem o ja els hem viscuts.

Si el què hem esmentat fins ara, referent a l'ofici d'escriptor era una prova difícil per si mateixa, a l'abast de pocs, ens quedava encara la més convincent. *Art de trobar veritat* no és un llibre eròtic. En la seva intel·ligència innata, ha agafat aquest motiu, el de l'erotisme, just com a pretext per destacar-ne altres aspectes. Així l'eix vertebrador, és veritat que és el sentiment carnal, però per apropar-nos a altres sentiments bàsics com són el rancor (no desvetllaré el final del relat *Una nit d'estiu*), l'enveja, les relacions incestuoses d'un personatge real i històric (George Sand), la lluita entre art i realitat encarnada en un escriptor clàssic (Gustave Flaubert, que l'autor admira, la devastadora personalitat de Vincent van Gogh i així fins al final.

L'autor ha treballat en diferents registres. Des de la introspecció, fins al gènere epistolar, passant pel relat

en tercera persona que tot ho veu des d'un lloc de privilegi i de totes se'n surt.

Pere Joan recrea els sentiments a partir d'un fet carnal i ens va mostrant els voltants per acabar descobrint-nos les misèries humanes, perquè en el fons això és el que són. Però, sempre amarat d'una patina de dolça nostàlgia que, tot i la tragèdia que ens explica, ens deixa una petita escletxa oberta per a l'esperança. Una sensualitat aclaparadora de principi a fi, travessa les pàgines del llibre. *Art de trobar veritat*, en definitiva, és sinònim de trobar-nos a nosaltres mateixos, de prendre consciència que el què es relata és en bona part nostra, i ens col·loca ferm davant el mirall dels nostres defectes. Ens ajuda, per aquest motiu, a ser una mica més humans, encarant-nos al problema. Em queden poc dubtes del que tot seguit afirmaré, aquest és un llibre de fantasmes.

ANTONI XUMET ROSSELLÓ.

* Presentació de l'obra *Art de trobar veritat* de Pere Joan Martorell, el 31 de maig de 2002 a Lloseta.

Joan, Flors

Reneix en mí per tu la poesia.

*Un jorn vaig decidir no escriure més:
bastava ja de planys i melangia
en versos elegíacs en excés!*

*No voldré del dolor la companyia,
tindrè força per dir que si pogués
assaciar l'anhel que vers tu em guia
la joia en major grau fóra només.*

*Tot neda dins la teva correntia:
a tu t'estim com quan setze anys tenia.
Vols saber allò que ha fet que t'estimés?*

*Un somris teu prou bon motiu seria.
La resta de raons dir no podria:
la passió no sap el seu procés.*

D'Apocatàstasi (Col·lecció de paper, UIB)

GABRIEL DE LA S.T. SAMPOL

T'equivoques —he afegit—.

*En amor
només és mentida en el futur*

*allò
que ens sembla una veritat present.*

*L'amor no diu mentides, mai!
Exagera simplement.*

*

*Diuen que la vida és curta.
Un error, la vida és llarga:
prou que hi cap amor etern
i encara així sobra vida.*

***

*Ah, quant de penediment
d'haver-te dit en la carta
que et vaig trametre
per què tinc tanta tirada
a tot allò que et pertany!*

Ja tramesa vaig plorar!

*Sembla que m'hagin robat
alguna cosa que duia
aquí dintre del meu pit
amagada ben al fons!*

*No hauríem de traduir
—mai!— en paraules
el nostre amor!*

*Només quan callen les ànimes
tenim veritat i vida
posades a un pla més alt.*

***

He provat d'abandonar-te.

*I amb quina ànsia
m'he llançat a aquest desig.*

És follia estar gelós?

*Sí, tal volta tens raó:
en la vida
tot és follia
si mostrem que tenim cor.*

ANTÓNIO BOTTO

*Traduït del portuguès per **Gabriel de
la Santíssima Trinitat Sampol***

El darrer Nobel espanyol

El passat dia 17 de gener, em vaig seure a taula disposat a dinar i les notícies del televisor m'assabentaven de la mort de Camilo José Cela. Per a la literatura castellana --i el món de les lletres en general--, el traspàs de Cela suposarà un gran buit. A hores d'ara, ningú pot discutir que l'autor nascut a Iria Flavia l'any 1916 era el gran patriarca de la literatura castellana, l'escriptor més important --almenys pel que a reconeixements es refereix-- que ha donat la segona meitat del segle passat, continuador --i transformador-- de la línia encetada per Quevedo, Galdós, Valle-Inclán, etcètera.

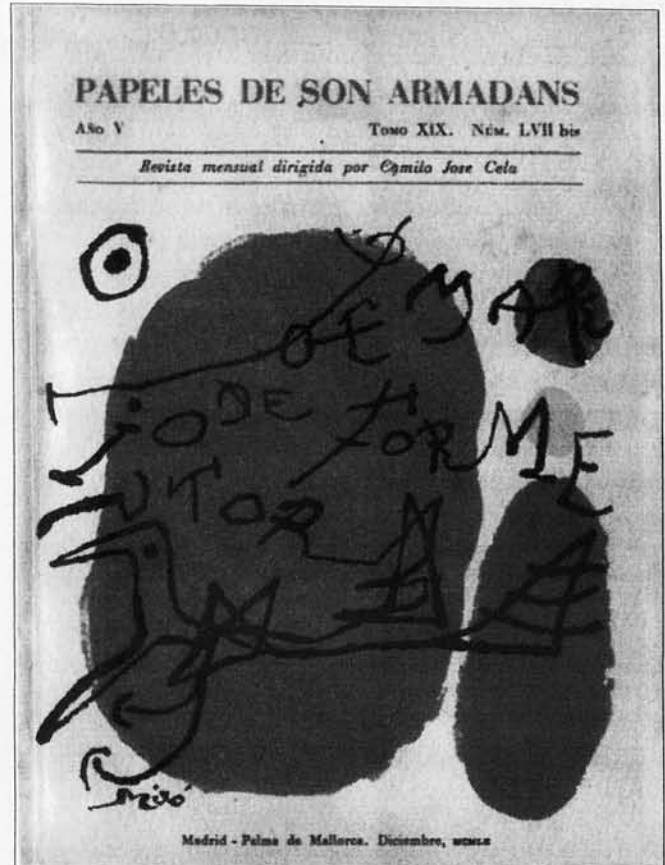
De la seva trajectòria vital, cal recordar que durant molts d'anys va viure a Mallorca i es va convertir en un referent de la vida cultural de l'illa, sobretot amb la creació de la revista *Papeles de Son Armadans*, al voltant de la qual s'uniren un bon grapat d'artistes i intel·lectuals de l'època, que amb les seves col·laboracions donaren força i empena al projecte.

Tothom coneix les dues cares que al llarg de la seva vida ha anat mostrant Camilo José Cela; d'una banda, el senyor seriós, a voltes massa sec, amb aires de *gentleman* anglès, que semblava espargir al seu voltant un escut de protecció per tal d'evitar el contacte amb la gent; de l'altra, el groller capaç de fer qualsevol desbarat davant la concurrència, l'home que no pot consentir que algú altre es vulgui posar a la seva alçada d'ídol intocable i reparteix a tort i a dret exabruptes i insults, l'escriptor que apareix a les revistes de paper *couché*, talment una caricatura penosa de si mateix.

Em fa l'efecte que de la mateixa manera que la figura de Cela generalment no admet mitges tintes --o l'adores o l'has d'odiar sense remei--, ell, quant a triar els amics o els enemics, es deixava dur per aquesta precipitada impressió que ens fa creure conèixer les persones just a través d'una primera ullada escrutadora i d'unes primeres paraules arplegades a l'instant.

Tanmateix, hem de saber separar els mèrits professionals de les tares personals. Malgrat la seva empenyadura i les seves sortides de to constants, s'ha de valorar la seva gran tasca d'escriptor, mereixedora, entre molts d'altres, dels premis Príncep de Asturias, Nobel i Cervantes. Cela ha estat un treballador incansable, una mena d'animal de la literatura, que ha posat per davant de totes les coses el desig de triomf, l'ansia de viure i perviure a través de la Paraula. Cela ha tengut sempre molts clars els seus objectius, i per arribar-hi ha hagut de fer servir les eines d'un egocentrisme creatiu. Cela ha arribat a la meta perquè no ha perdut el temps ni s'ha entretengut pel duríssim camí que condueix cap a l'èxit.

Però també --no li podem negar el que és seu--, mostrant la cara amable i generosa de la seva personalitat, ha ajudat molts escriptors que no sabien per on partir, ha donat la mà als que, segons el seu criteri, reunien unes òptimes qualitats per arribar a ser algun dia bons escriptors. El nobel espanyol ha bastit una voluminosa i densa obra que abarca gairebé tots els gèneres

literaris i ha deixat molt alt --no en totes, però sí en algunes obres-- el nivell de qualitat de la literatura castellana. A partir d'ara, el temps farà de jutge i anirà separant el gra de la palla, posant a un costat el que serveix i el que sobra tant de la vida com de la obra del polèmic escriptor gallec. El temps, sempre posa les coses al seu lloc.

Particularment, em sent més atret per la primera part de la seva obra, aquella en què podem trobar títols com *La familia de Pascual Duarte*, *La colmena* o *Viaje a la Alcarria*. Sens dubte, són llibres d'un força expressiva fascinant i d'un cos argumental que aglapeixen l'atenció del lector. Potser degut a aquest obsessiu interès de Cela d'anar explorant nous territoris de creació literària, noves formes d'expressió i nous estils d'enfocament de la novel·la, algunes vegades no ha encertat i, sobretot en la seva darrera etapa, la seva obra ha estat qüestionada. Personalment, no vaig poder passar de les quaranta pàgines de *El asesinato del perdedor*, la novel·la amb què Cela inaugurava una nova etapa després de rebre el Nobel. En qualsevol cas, d'entre una obra tan extensa, és molt difícil no trobar alguns títols que no ens agradin.

Ens ha deixat Camilo José Cela, l'home que amb la seva feina ha enriquit de manera prodigiosa la literatura castellana, l'home que a força de resistir va guanyar el torcebraç mantingut amb la pròpia vida, l'home que ha inscrit amb lletres daurades el seu nom a la història de la literatura universal. *Requiescat in pace.*

PERE JOAN MARTORELL

No parlis del visible i de l'invisible,
de la llum que recrea cada dia el món,
de l'or de les roselles
de la sang del bladard.

Mostra anvers i revers
amb un sol mot:
l'opacitat del dir.

Atura el poema,
aquesta escriptura
no escrita.

***

Creuar la plana infinita
de la seda on desplegues somnis,
resseguir amb la mirada
els rebrecs, les comes
que la cal·ligrafia perfila.
Travessar el riu, la frontera
que fendeix els dos mons que habites
—el del coneixement, el de la contemplació.

Separar consisteix, potser,
tan sols a ajuntar.

***

Després de la pluja
cap raó, cap acció.
Només el traç efímer
d'una escriptura
que imita el silenci.

***

Com or que es vessa, la llum
transporta l'aire desert
de l'ocàs, pols de records. Escoltes
els silencis de Webern, la pura veu
de l'absent. Amb llapis de fina
punta vols retenir aquest ara
que et sembla etern, tractes
d'habitar indrets que els mots
ja han abandonat.

I en no voler seguir cap camí
en vas fressant un de nou.

***

Falcies asclen el silenci,
aquest transparent aire
de l'estiu que s'enjoia.

Quietud inefable.

Ja res no hi ha
que sigui teu

— enlloc —

llevat d'aquest desvelar(-te)
quin jo has estat
entre tants jo
que crèies ésser.

in nuce

ANTONI CLAPÉS

Antoni Clapés (Sabadell, 1948) és poeta i editor de poesia. Ha publicat una dotzena de llibres de poesia, els darrers dels quals són *Tagrera* (Barcelona: Cafè Central, 1997), *Carnet* (Vic: Emboscall Editorial, 1999), *in nuce* (Barcelona: Proa: 2000) i *Llavors abandonaries Greifswald* (Vic: Emboscall Editorial, 2001). Escriu sobre temes relacionats amb la poesia a *Transversal*, *Avui* i *Reduccions*.

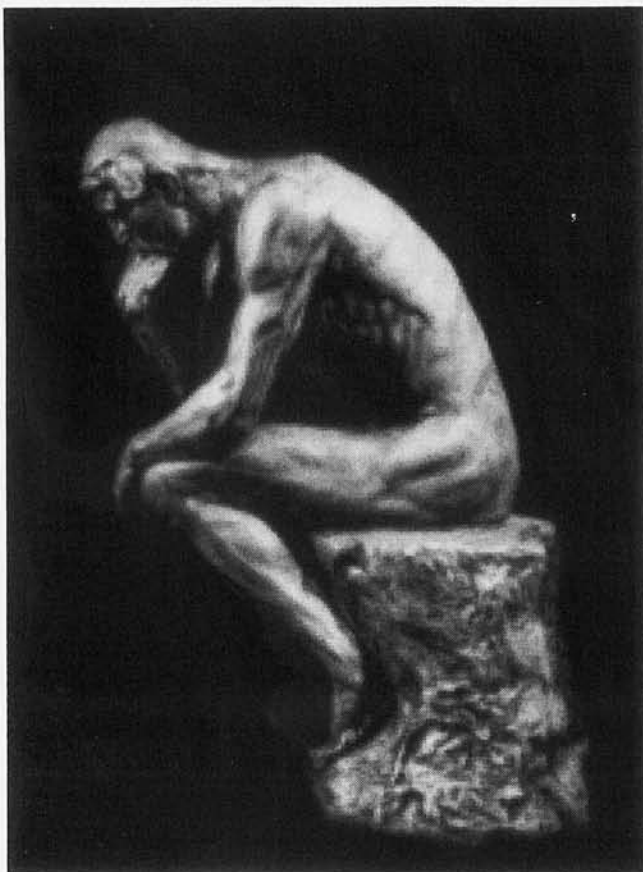
Filosofia i Poesia a la Universitat: un debat obert (1)

Rere la proposta de l'Assemblea d'alumnes de Filosofia, i amb la coordinació del professor Francesc Torres del Departament de Filosofia de la Universitat de les Illes Balears (UIB), al llarg d'abril i maig d'enguany, s'ha realitzat un apassionant Seminari amb el nom de *Thalassa II*; el tema a debatre era Filosofia i Poesia. El nivell d'assistència ha oscil·lat entre la quarantena d'alumnes de diverses carreres (Filosofia, Història, Filologia Catalana i Hispànica, etcètera.) i les expectatives creades s'han complert perfectament.

El poeta **Bartomeu Fiol** va ésser el primer conferenciant. El títol de la seva exposició va ser *Filosofia i Poesia*. Va començar fent la distinció entre les diverses concepcions de la poesia; una, entre d'altres, seria la destinada a produir bellesa, a cantar-la o evocar-la. Conformaria una "*mena d'orfebreria*" que s'aconseguiria adequant-se a unes formes preestablertes. Advertí que un text poètic roman millor si sona bé. Per a Bartomeu Fiol, l'ordre eufònic ocupa un lloc més preeminent que l'estructura isosil·làbica dels versos. L'oralitat és una part fonamental de la poesia, perquè l'origen de la poesia és oral. I recità poemes tan emblemàtics com *La tomba del pare* o *Seria bell de néixer molts de pics*.

Una segona concepció poètica vendria originada com a reacció enfront d'una realitat que no agrada al poeta. Rere aquest disgust, cova la motivació ètica que en l'obra fioliana és essencial. La realitat de Mallorca no és satisfactòria. A partir d'aquí neix, per veritable necessitat, el mite de Cavorques. Per mitjà dels mites, explicà Bartomeu Fiol, podem dir més i amb més contundència tot el que ens provoca el desencís col·lectiu. La canalla, és a dir, el conjunt de versos, esdevé un mecanisme per canalitzar el ressentiment producte d'un món injust o que ens deixa insatisfets. Va citar Baudelaire indicant que el poeta-filòsof se sent arrossegat cap allò que és feble, vers allò que es troba orfe. El fet de no aconseguir el coneixement no ens pot mantenir en la indiferència. Va esmentar Adorno i la idea del poema com a somni d'un món on tot fóra diferent.

Una tercera visió de la poesia és entendre-la com un mètode més de coneixement, com ho

El pensador de Rodin

pugui ser també la filosofia, la ciència o la mística. Aquesta noció és indispensable quan volem copsar l'abast de la poesia de Bartomeu Fiol. La "*parenta pobre*" és un tempteig cognoscitiu que malda per assolir continguts de veritat. En aquest sentit, ressaltà la importància de la poesia anglosaxona i anomenà T.S. Eliot i W. Stevens. Ens va remetre al treball del professor Joan Mas i Vives *Reflexions sobre poesia catalana*, publicat a la col·lecció *Tià de sa Real* el 1982, per informar-nos de la ubicació de la poesia intel·lectual en el nostre entorn.

Destacable és la visió que té del jo com a exageració: *Tot jo és una exageració* és un vers que dóna títol a la seva antologia publicada per Proa. Els budistes encara van més enfora, sol apuntar Bartomeu Fiol, ja que creuen que el jo és una il·lusió.

Igualment remarcable és la seva tesi que l'obra és més important que l'autor. I que el valor del creat és inferior al valor del que hem rebut o rebem, la qual cosa ens fa tenir ben presents la modèstia de les nostres troballes. Va mencionar els versos de Pere Antoni Pons: "*Poeta, desenganya't*

*La guitarra a Mallorca i els seus constructors **

En primer lloc, vull puntualitzar que si he acceptat fer aquesta presentació no ho he fet com a tècnic, ni historiador, ni musicòleg (què més voldria!), sinó simplement com amic dels autors del llibre. Per això em limitaré a resumir-vos el seu currículum, com també dels guitarrers que us dirigiran la paraula.

ANTONI MIR I MARQUÈS

El vaig conèixer aquí mateix, a la recepció de l'hotel "Mar i Pins" de Peguera, l'estiu de 1967. Aviat farà trenta-cinc anys. Per espai de dotze anys vaig ser rector de Peguera. Per diverses circumstàncies, entre elles l'afició a la guitarra i l'amistat i admiració pel mestre Bartomeu Calatayud, mantinguérem un contacte que ha perdurat fins

avui. En Toni Mir va néixer a Calvià el 1944. Als dotze anys començà estudis de guitarra. Fou alumne del bon amic Bartomeu Quetglas, de Calvià, i de Bartomeu Calatayud. Cursà estudis al Conservatori Professional de Música i Dansa de Balears amb Juanito Coll i Gabriel Estarellas. També realitzà curssets de perfeccionament amb Angelo Gilardino i Pere Fiol. Ha actuat a la ràdio i a la televisió, i a diferents centres de Ciutat i de les Illes. Té enregistrat el disc *Vacaciones en Mallorca*, i ha compost peces per a guitarra: *Serenata*, *Vals del Mediterráneo*, *Recuerdo de una melodía...* Ha publicat articles de temàtica musical, a revistes com *Maganova* d'Andratx i *Entre tots* [Calvià]. Ha portat a la impremta un *Mètode per a guitarra*, de Bartomeu Calatayud (1996) i, ara fa un any, *Records de Bartomeu Calatayud Cerdà (1882-1973)*, a mitges amb Trinitat Solascasas i Sierra.

Conjuntament amb mossèn Joan Parets, durant una sèrie d'anys ha investigat i publicat alguns treballs sobre constructors de guitarres a Mallorca. Aquesta col·laboració ha culminat amb el llibre que avui presentam.

Josep Coll Bardolet, pintura (circa 1953)

JOAN PARETS I SERRA

El conec des de "s'any de sa neu" 1956, en què vaig iniciar els meus estudis en el Seminari de Mallorca. Tenc (o tenim, modèstia a part) l'honor de ser condeixebles, del curs que alguns, amb ironia, anomenaven "els modèlics".

La seva curolla per la música li ve d'aquells anys d'estudiant. Juntament amb Jaume Rovira Ramis, presentà al "Certamen científico-literari" del Seminari un treball titulat *Índice catálogo de las obras musicales de autores mallorquines, existentes en los archivos de la Diócesis, anteriores al siglo XX* (1965). Fou la primera passa de cara a la formació del **Centre de recerca i documentació històrico-musical de Mallorca** instituit oficialment el 1984 a Lloseta, del qual n'és l'ànima mossèn Joan Parets i que estrena nova seu i adreça quan ell canvia de parròquia. Actualment, es troba a Sineu. Recull i arxiva tot quant estigui relacionat amb la música: partitures, articles, fotografies, llibres, discs, cintes i fins i tot instruments.

Pròleg de *L'inquilí del gel* *

Amb aquest seu nou llibre de poemes, *L'inquilí del gel* (XV Premi de Poesia Guillem Colom i Ferrà), Miquel Àngel Lladó Ribas (Palma, 1958) es consagra com a poeta.

Tot i que comença escrivint narrativa, amb els seus dos primers llibres *Bagdad un conte desfet* (Miquel Font Editor, 1992) i *Deu contes ecològics* (Leonard Muntaner Editor, 1995), el primer antibel·licista i el segon, com el seu títol indica, en defensa de la naturalesa, dos llibres de compromís amb causes que considera justes i que exposa amb claretat i convicció, és en la poesia on la seva sensibilitat i humanisme es fan més palesos. Sobretot en els seus dos primers llibres de poemes, on fuig d'una experiència potser massa immediata del primer, *Jardí de quarantena* (Capaltard, 1999), per endinsar-se en una introspecció més existencial dels sentiments com a *Illa de Corberana* (3r. Premi Alella a Maria Oleart), un senzill i emocionat record de la seva relació amb el pare i dels paratges íntims que recorregueren junts, on aconsegueix expressar-ho en alguns dels poemes més precisos i suggeridors del llibre, com ara aquests versos corresponents a *Presa d'illa*:

*He decidit apoderar-me de la teva illa,
fer-me meves les teves pertinences,
escripturar en un immaculat full
tot el llegat de rocs
sal
i oratge
que batega en la seva ànima*

Encara hi ha un tercer llibre, *Antull de tu* (Leonard Muntaner Editor, 2001), que l'autor dedica a la seva parella, el qual, en paraules de l'amic i poeta Eduard Miró, que n'ha fet el pròleg, constitueix "una manifestació de l'amor cortès del segle XXI, amb elevades dosis de sensualitat, insinuacions i erotisme". Vegem-ne una petita mostra en aquest senzill poema que porta per títol *Atracció*:

M'agrada el teu cos.

*És bell i autèntic,
sense afectació
ni estudiada positura.*

*M'agrada tenir-lo
a les meves mans,
acariciar-lo
i amanyagar-lo,
tenir cura
de la seva fragilitat
gaudint-ne alhora,
dibuixar amb el meus dis
la delicada curvatura del plaer.*

és un llibre que el poeta dedica al seu fill amb problemes d'adaptació i ho fa d'una manera sensible, sense sentimentalismes, que ens arriba i ens commou, a trevés d'uns versos alats, gairebé transparents. Així ens ho diu el poema intítulat *Color de bimbolla*:

L'aigua, el sabó.

*Un lleuger buf
i els somnis adquireixen forma,
úters
de finíssima pel·lícula
i cristal·lina paret
que alberguen quimeres,
curolles
de diversa mida i afany
que s'enlairen
i meravellen ulls encara innocents,
aquosos globus
de subtil membrana,
barreja de transparències
i colors
al bell aire de l'insondable,
expressió última de tu,
fill,
estimada carn de la nostra carn,
alat cavall,
definitiva dolcesa.*

El llibre està dividit en dues parts: *Territori de silenci*, a la qual pertany aquest poema, i *Les ales del pingüí* que es va configurant a través de la imatge dolça i silenciosa del fill, com el pingüí que viu envoltat de gel i bellesa. Així ens ho diu en aquests versos de *Per atzar*:

L'atzar volgué que fossis pingüí.

*Hauries pogut ésser
poriol
o tortuga
o subtil papallona*

I no el transcriu tot, perquè les meves paraules són tan sols una invitació a llegir tots els poemes d'aquest llibre, que m'ha emocionat pel seu contingut, al qual em sento molt propera, i un motiu per agrair a l'autor la profunditat i senzillesa en expressar-ho a través del llenguatge i les clares imatges dels seus versos.

MONTSERRAT ABELLÓ
Barcelona, novembre de 2001.

Però és sobretot en cada un dels poemes del seu darrer llibre, que aquí presentem, on aquesta sensibilitat i humanisme de la qual parlava a l'inici es fan més evidents. *L'inquilí del gel*

* El poemari *L'inquilí del gel* es presentarà properament dins la col·lecció *El Turó*.

Esperma de Boc

M'agenollo humilment davant vostre fantasma,
el boc nocturn m'ha fecundat la cervellera
i les feres em grunyen esporuguides.

Us suplico misericòrdia, cruel dama:
no vull romandre andròmina enamorada.

De la sèrie *Espectres medievals*

JOSEP NOGUEROL

Josep Noguero i Mulet va néixer a Palma l'any 1957. És llicenciat en Filologia Hispànica i Catalana. Durant deu anys exercí com a professor d'institut. Té editats diversos estudis d'onomàstica i treballs de toponímia sobre el terme municipal de Calvià. Ha estat col·laborador en revistes illenques com *Vorammar*, *Latitud 39*, *El Mirall*, *Lluc*, *L'Ombra Vessada*, etcètera. En la vessant poètica, és l'autor dels llibres *Estones d'ones* (1982), *Terra grega* (1983), *La Ciutat Tankada* (dins la col·lecció La Butzeta, Leonard Muntaner Editor, 2000) i, juntament amb el fotògraf Pino Sturniolo, ha publicat *Imatges de la "Ciutat Tankada"* (dins la col·lecció de l'Associació Virtual És Tapiot (AVET), l'any 2002. Enguany ha publicat *Camí de Kazahstan i altres narracions* (Editorial Documenta) i ha estat premiat amb el Bernat Vidal i Tomàs per la seva obra *La Caravana de la Poesia*, que serà editada aquest estiu per l'Editorial Moll.

Variacions (work in progress)

La force de l'âge

Tinc moltes menys certeses
i un grapat més de veritats entelades.

Vertigens que ja no són tan sols físics:
m'agraden més els hotels antics,
i tornar als llocs, no pas anar-hi.

Miro i no veig,
dormo i em desvetllo,
parlo i no dic,
escolto i ensordeixo.

El xip del record vessa:
s'han acabat els àlbums de fotos.
En un principi, fou la paraula,
i després i mentre.

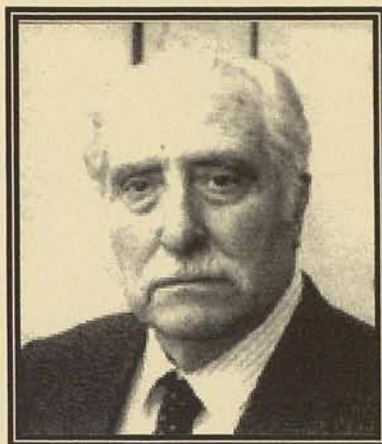
Tinc moltes menys certeses
i un grapat més de veritats entelades.

Joan, dibuix per a l'escultora Yolanda Rodriguez

*A Antoni Nadal que, un dia,
em va dir que jo sempre vaig
a Mallorca*

MARTA PESSARRODONA

Paisatges autuminals

Començament de tardor

Estovada de pluja,
la terra es refrescava
del mort estiu ardent.

L'estació fugia
patinant pel crepuscle,
ençalçada pel temps.

Lliures, àgils, als cants
s'agafaren amb joia,
a la tarda, els ocells.

A l'horitzó, ferits
de llum, vagaven núvols
per l'aire transparent.

Somniaven campanes
dins la volta de vidre,
amb l'hivern ja proper.

Les fulles tremolaven
a la freda carícia
de la gran mà del vent:

El vent, que esdevindria
guillotinat aviat
de prim i aspriu acer.

Matí

Llum estranya, mullada, a una paret.
Plou. Les cases aspiren el matí
per les finestres astorades, i
la plaça es troba desvesada al fred.

La pluja va caiguent; retalla el munt,
l'arbre; ens allunya, trista, el camp badat
-delerós de concebre- a la humitat,
l'arbre hi espolsa el groc fullam damunt,

amb la ventada. El gall torna a cantar.
Les palmeres amigues, sobre el gris,
fan més esvelt son arrogant encís.
El fals matí no acaba d'esclatar.

Marià Villangómez Llobet

Eivissa.

La Nostra Terra,
(LNT), Any VIII,
Mallorca, 1935.

Formentor

No hi havia mai haguda
una calma com hi havia
aquell mati a Formentor.

La mar estava abatuda
baix un sol que li venia
d'un cel clar, plovent calor.

I els pins sobre l'ajaguda
platja blanca que hi dormia
callaven somnis d'amor

Música: SINTO SERRA

Lletra: JACINT SERRA I AGUILÓ